

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

NA JAKIE OPŁATY ZWRACAĆ UWAGĘ POŻYCZAJĄC PIENIĄDZE W INSTYTUCJI PARABANKOWEJ

PORADNIK DLA KONSUMENTÓW

Warszawa, czerwiec 2013 r.

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Na jakie opłaty zwracać uwagę pożyczając pieniądze w instytucji parabankowej?

Poradnik dla konsumentów

Warszawa, czerwiec 2013 roku

Opracowanie:

Departament Polityki Konsumenckiej UOKiK

1. Wstęp

Kredyt konsumencki nie musi być udzielony przez bank lub spółdzielczą kasę oszczędnościowo-kredytową (SKOK). Także umowa pożyczki zawarta pomiędzy konsumentem, a innym niż ww. przedsiębiorcą będzie w świetle prawa kredytem konsumenckim jeśli jej wartość nie przewyższa 255 550 zł lub równowartości tej kwoty w walucie obcej. Gdy taka umowa zostanie zawarta to będą do niej miały zastosowanie postanowienia ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim. Dlatego w niniejszym poradniku pojęcia pożyczka oraz kredyt używane będą wymiennie.

Przedsiębiorców, którzy udzielają pożyczek, a nie są bankami lub SKOK-ami nazywa się często „parabankami”. W niektórych krajach Unii Europejskiej pożyczki udzielane przez te instytucje stanowią konkurencję dla ofert banków. Rynek pożyczek pozabankowych w Polsce dopiero się rozwija, jednakże można już zauważyć występujące na nim pewne tendencje.

Pożyczki te przede wszystkim są udzielane osobom, które mają problem z uzyskaniem kredytów w bankach lub chcą uzyskać pożyczkę szybko. Przyczyną tego jest stosowanie przez tych przedsiębiorców znacznie mniej skomplikowanych i rygorystycznych zasad oceny ryzyka kredytowego. Dla niektórych konsumentów może być to zaleta - brak skomplikowanych procedur pozwala na szybsze i łatwiejsze uzyskanie pożyczki. Jednakże może być to tylko pozorna korzyść. Błędna ocena możliwości spłaty kredytu może powodować wpadnięcie w tzw. „spirale zadłużenia”. Zjawisko to polega na tym, że osoba która nie jest w stanie spłacić swoich zobowiązań bierze kolejne pożyczki w celu spłacenia poprzednich. Tym samym dług narasta. Przy reklamowaniu pożyczek często stosowane są hasła takie jak: „pożyczka bez BIK”, „nawet z komornikiem” lub „dla osób ze złą zdolnością kredytową” mające wskazać, że pożyczki udzielane są także osobom bardzo zadłużonym. Jeśli konsument planuje ponownie się zadłużyć, powinien mieć świadomość ryzyka, z jakim się to wiąże.

Ryzyko udzielania pożyczek konsumentom z problemami finansowymi, wiąże się z większymi kosztami takiej działalności. Przedsiębiorcy muszą stosować znacznie wyższe opłaty za udzielanie pożyczek, by skompensować straty związane z brakiem spłaty części udzielonych pożyczek.

Warto zwrócić uwagę także na fakt, że pożyczki pozabankowe mają bardzo często charakter kredytów krótkoterminowych. Kredyty takie nie są zazwyczaj udzielane przez banki lub SKOK-i. Jeśli konsument nie posiada takiego produktu jak np. limit w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym lub karta kredytowa, to szybki dostęp do pożyczki może być w tych instytucjach znacznie ograniczony. Stąd też może wynikać potrzeba części konsumentów do skorzystania z oferty firmy pożyczkowej.

Należy pamiętać, że firmy pożyczkowe nie podlegają nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego. Natomiast, podobnie jak w wypadku pozostałych przedsiębiorców, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) może badać praktyki tych firm pod kątem naruszenia ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz sprawdzać, czy oferowane przez tych przedsiębiorców wzory umów nie zawierają klauzul niedozwolonych.

W niniejszym poradniku UOKiK pragnie przekazać najważniejsze dla konsumentów informacje na temat opłat, z którymi warto zapoznać się przed podjęciem decyzji o zaciągnięciu pożyczki w podmiocie pozabankowym.

2. Podstawowe informacje o pożyczkach pozabankowych i stosowanych opłatach związanych z udzieleniem kredytu

2.1. Kapitał, odsetki i inne opłaty

Jeśli konsument zdecyduje się wziąć kredyt, to oczywistym jest, że musi zwrócić co najmniej tyle pieniędzy ile pożyczył (tzw. kapitał). Jednakże przedsiębiorca udzielający pożyczek chce także uzyskać stosowny zysk.

Powszechnie przyjętą praktyką na rynku jest pobieranie odsetek prostych od kapitału. Odsetki to dochód za udostępnienie środków pieniężnych (kapitału) zależny od wysokości oprocentowania ustalonego pomiędzy stronami w umowie. Odsetki proste charakteryzują się tym, iż pobierane są po zakończeniu umówionego okresu („z dołu”). Jeśli kredyt jest spłacany ratami, to wraz z każdą wpłatą maleje kapitał, a tym samym odsetki, gdyż są one obliczane od mniejszej sumy pieniędzy. Przedsiębiorcy oferują możliwość spłaty kredytu w ratach równych albo malejących.

Przy wyborze opcji spłaty w ratach równych ustalana jest stała wysokość raty. Od tak ustalonej raty odejmuje się kwotę naliczonych odsetek, a tym samym uzyskuje się kwotę kapitału spłacanego wraz z daną ratą.

Przykład 1

Udzielono kredytu spłacanego w 12 ratach miesięcznych na 10 000 zł przy rocznej stopie procentowej 12 proc. (czyli 1 proc. miesięcznie¹). Rata wynosi 888,50 zł.

Kredytobiorca wpłaca pierwszą ratę po miesiącu. Odsetki za jeden miesiąc od 10 000 zł kapitału wynoszą 100 zł ($10\,000\text{ zł} \cdot 1\text{ proc.} = 100\text{ zł}$). Oznacza to, że wraz z pierwszą ratą spłacano kapitał w wysokości 788,50 zł ($\text{rata } 888,50\text{ zł} - 100\text{ zł odsetek} = 788,50\text{ zł}$).

W drugim miesiącu kapitał, od którego liczone są odsetki wynosi 9 211,50 zł ($10\,000\text{ zł}$ pierwotnego kapitału - $788,50\text{ zł}$ kapitału spłacanego wraz z pierwszą ratą = $9\,211,50\text{ zł}$). Druga rata także wynosi 888,50 zł. Odsetki za jeden miesiąc od 9 211,50 zł wynoszą 92,12

¹ Taka konwencja przeliczania oprocentowania rocznego na miesięczne przyjęta się wśród przedsiębiorców. Należy jednak pamiętać, że nie uwzględnia ona składania procentu, co sprawia, że faktyczna (efektywna) roczna stopa procentowa jest wyższa od nominalnej. Efektywną roczną stopę oprocentowania można wyliczyć ze wzoru $i = (1 + (\text{nominalna roczna stopa oprocentowania}/12))^{12} - 1$, w powyższym przykładzie wynosi ona 12,68 proc.

zł ($9\,211,50\text{ zł} \cdot 1\text{ proc.} = 92,12\text{ zł}$). Oznacza to, że wraz z drugą ratą spłacano kapitał w wysokości 796,38 zł (rata 888,50 zł - 92,12 zł odsetek = 796,38 zł). Kapitał po zapłacie drugiej raty wynosi zatem 8 415,12 zł ($9\,211,50\text{ zł}$ kapitału jaki pozostał po spłacie pierwszej raty - 796,38 zł kapitału spłacanego wraz z drugą ratą = 8 415,12 zł).

Po spłacie wszystkich 12 rat suma zapłaconych odsetek wyniesie 661,86 zł.

W wypadku odsetek malejących ustalana jest stała wysokość kapitału spłacanego co miesiąc. Wysokość raty nie jest stała i składa się z części kapitału o stałej wysokości oraz odsetek.

Przykład 2

Udzielono kredytu spłacanego w 12 ratach miesięcznych na 10 000 zł przy rocznej stopie procentowej 12 proc. (czyli 1 proc. miesięcznie). Część kapitałowa raty będzie wynosić 833,33 zł ($10\,000\text{ zł} / 12\text{ miesięcy} = 833,33\text{ zł}$). Zmienna będzie tylko wartość odsetek.

Kredytobiorca wpłaca pierwszą ratę po miesiącu. Odsetki za jeden miesiąc od 10 000 zł kapitału wynoszą 100 zł ($10\,000\text{ zł} \cdot 1\text{ proc.} = 100\text{ zł}$). Pierwsza rata wynosi 933,33 zł ($833,33\text{ zł}$ stała część kapitału + 100 zł odsetek = 933,33 zł).

W drugim miesiącu kapitał, od którego liczone są odsetki wynosi 9 166,67 zł ($10\,000\text{ zł}$ pierwotnego kapitału - 833,33 zł kapitału spłacanego wraz z pierwszą ratą = 9 166,67 zł). Odsetki za drugi miesiąc od 9 166,67 zł wynoszą 91,67 zł ($9\,166,67\text{ zł} \cdot 1\text{ proc.} = 91,67\text{ zł}$). Druga rata wyniesie zatem 925,00 zł ($833,33\text{ zł}$ stała część kapitału + 91,67 zł odsetek = 925,00 zł).

Po spłacie wszystkich 12 rat suma zapłaconych odsetek wyniesie 650,00 zł.

W przypadku spłaty zadłużenia w ratach malejących, naliczonych zostanie mniej odsetek, ale w początkowym okresie trwania kredytu (szczególnie przy kredytach na duże kwoty) spłata może być bardziej wymagająca pod względem finansowym. Która z tych opcji będzie dla konsumenta korzystniejsza, zależy od jego preferencji.

Odsetki maksymalne

Kodeks cywilny w art. 359 § 2 (1) ogranicza wysokość oprocentowania do czterokrotnej wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego, która na dzień

6 czerwca 2013 roku wynosiła 4,25 proc. Maksymalne odsetki wynoszą zatem 17 proc. ($4 \cdot 4,25 \text{ proc.} = 17 \text{ proc.}$). Firmy pożyczkowe stosują zazwyczaj oprocentowanie maksymalne lub nieznacznie niższe.

Uwaga! Ograniczenie to nie ma jednak zastosowania do pozostałych kosztów kredytu. Dlatego przedsiębiorcy wprowadzają różnego rodzaju opłaty nie będące odsetkami, niektórzy wręcz w ogóle rezygnują z oprocentowania. Obowiązujące przepisy nie ustanawiają także zamkniętego katalogu kosztów związanych z udzieleniem kredytu konsumenckiego, jednakże w praktyce wykształciło się kilka rodzajów opłat często stosowanych przez przedsiębiorców w związku z zawarciem umowy pożyczki.

Wskazówka. Analizując ofertę należy zwrócić uwagę jakie inne opłaty, poza oprocentowaniem, przewiduje umowa. Oto podstawowe rodzaje kosztów jakie zastrzegają kredytodawcy:

Prowizja

Jest to wynagrodzenie za udzielenie pożyczki. Prowizja generalnie płatna jest na początku okresu obowiązywania umowy - ze środków własnych konsumenta, lub (co jest częstsze) poprzez potrącenie z pożyczanej kwoty kredytu. W przypadku tzw. „chwilówek” prowizja wpłaca jest jednak na koniec okresu kredytowania.

Uwaga! Co do zasady prowizja określona jest jako procent pożyczanej kwoty, zatem im wyższa jest pożyczka, tym wyższa jest prowizja.

Opłata przygotowawcza

Nazwa tej opłaty wskazuje, że jest to koszt związany z przygotowaniem umowy i rozpatrzeniem wniosku kredytowego konsumenta.

Uwaga! W rzeczywistości opłata ta często stanowi procent kwoty kredytu. Opłata przygotowawcza w wysokości proporcjonalnej do wysokości pożyczki nie odzwierciedla rzeczywistych kosztów przygotowania umowy.

Opłata administracyjna

Opłata ta ma charakter niejednorodny i pełni różne funkcje. Może stanowić jedyne wynagrodzenie przedsiębiorcy z tytułu udzielonej pożyczki. W innych sytuacjach

skonstruowana jest analogicznie do prowizji i opłaty przygotowawczej (a więc płatna na początku lub - w przypadku chwilówek - na końcu okresu kredytowania). W niektórych przypadkach uiszczana jest z każdą miesięczną ratą, niezależnie od wysokości pożyczki. Nazwa „opłata administracyjna” wskazuje, że jest to opłata, której celem jest zwrot kosztów czynności wykonywanych przez pożyczkodawcę w ramach administrowania pożyczką. Wydaje się, że *de facto* stanowi raczej wynagrodzenie przedsiębiorcy niż rekompensatę kosztów związanych z administrowaniem pożyczką (jak zdawałaby się sugerować nazwa).

Opłata za obsługę w domu

Jest to koszt odbioru długu z domu konsumenta. Jest to tzw. usługa dodatkowa polegająca na tym, że przedstawiciel firmy pożyczkowej przychodzi do domu konsumenta i osobiście odbiera raty (tzw. dług odbiorczy). Opłata zazwyczaj rozbita jest na tyle części ile ma być wizyt. Poszczególne części doliczane są do rat.

Wskazówka. Decydując się na zaciągnięcie pożyczki w instytucji, która świadczy również obsługę w domu, warto zapytać o opcję kredytu konsumenckiego bez obsługi w miejscu zamieszkania. Pożyczki nieprzewidujące tej opłaty pozwalają uniknąć dodatkowego, wysokiego kosztu i powodują, że całkowity koszt pożyczki jest zdecydowanie niższy.

Dodatkowa opłata przygotowawcza

Ma ona charakter zbliżony do opłaty za obsługę w domu. Jest to koszt dostarczenia pieniędzy do domu konsumenta. Ponieważ kredyty zazwyczaj są wypłacane jednorazowo, to i opłata ta pobierana jest tylko raz.

Koszty zabezpieczenia pożyczki

Są to opłaty związane z ustanowieniem zabezpieczeń spłaty pożyczki. Tylko niektórzy przedsiębiorcy stosują zabezpieczenia. Wymaganiem zabezpieczeniem jest np. konieczność skorzystania z ubezpieczenia grupowego. Stosowne postanowienia umowy pożyczki mogą przewidzieć pobieranie opłaty z tytułu ubezpieczenia przez firmę pożyczkową. W takich wypadkach pożyczkodawca pobiera od konsumenta opłatę z tytułu ubezpieczenia, gdyż w wypadku ubezpieczeń grupowych stroną umowy i podmiotem opłacającym składkę

ubezpieczeniową jest pożyczkodawca. Jednakże opłata ta powinna odpowiadać kosztom ponoszonym przez pożyczkodawcę w związku z ubezpieczeniem.

Wskazówka. Jeśli ubezpieczenie jest wymagany zabezpieczeniem kredytu, warto zapytać o możliwość zawarcia umowy ubezpieczenia indywidualnie (konsument sam zawiera umowę z wybranym przez siebie ubezpieczycielem) i przedstawienia polisy pożyczkodawcy. Jeśli konsument znajdzie atrakcyjniejszą ofertę ubezpieczenia, takie rozwiązanie wpłynie na obniżenie kosztów zaciąganej pożyczki.

Opłata rejestracyjna

Pobierana jest przez przedsiębiorców oferujących umowy zawierane przy wykorzystaniu Internetu. Opłatę pobiera się jednorazowo, przy rejestracji na stronie internetowej pożyczkodawcy. Rejestracja jest wymagana, aby otrzymać pierwszą pożyczkę i nie musi być powtarzana przy kolejnych pożyczkach. Przelew na symboliczną (zazwyczaj 1 zł lub 1 gr) kwotę pełni funkcję identyfikacyjną - pożyczkodawca upewnia się, czy dane osobowe podane podczas rejestracji na jego stronie internetowej są zgodne z danymi z przelewu bankowego. Z punktu widzenia pożyczkodawcy opisana czynność odpowiada więc okazaniu dowodu osobistego przy zawieraniu umowy.

2.2. Całkowita kwota kredytu, całkowity koszt kredytu, całkowita kwota do zapłaty

By konsument otrzymywał pełną informację o kosztach kredytu ustawodawca wprowadził kilka parametrów, które mają ułatwić konsumentowi zorientowanie się ile kosztuje kredyt:

Całkowita kwota kredytu

To suma wszystkich środków pieniężnych, które kredytodawca udostępnia konsumentowi na podstawie umowy o kredyt. Są to więc pieniądze jakie konsument otrzyma do swojej dyspozycji (które mu „udostępniono” np. poprzez wypłatę gotówki do ręki lub wpłatę na konto).

Uwaga! Kredytowane koszty kredytu (np. prowizja) nie mogą być doliczane do całkowitej kwoty kredytu. Za kredytowane koszty należy uznać te, które powinny być przez konsumenta pokryte od razu po zawarciu umowy pożyczki (płatne „z góry”), a na pokrycie

których kredytodawca przyznał konsumentowi kredyt. W takim wypadku część kredytu przeznaczona na pokrycie kosztów w ogóle nie jest udostępniana konsumentowi.

Całkowity koszt kredytu

Są to wszelkie koszty, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, w szczególności: odsetki, opłaty, prowizje, podatki i marże jeżeli są znane kredytodawcy oraz koszty usług dodatkowych w przypadku gdy ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu - z wyjątkiem kosztów opłat notarialnych ponoszonych przez konsumenta.

Wskazówka. W całkowitym koszcie kredytu powinny zostać zsumowane praktycznie wszystkie opłaty jakimi zostanie obciążony konsument. Nie ma w tym wypadku żadnego znaczenia nazwa danej opłaty.

Całkowita kwota do zapłaty przez konsumenta

Jest to suma całkowitego kosztu kredytu i całkowitej kwoty kredytu.

Jest to więc kwota pieniężna jaką konsument odda przedsiębiorcy. Obejmuje ona zarówno kapitał jak i praktycznie wszystkie koszty kredytu.

2.3. Rzeczywista roczna stopa oprocentowania (RRSO)

W celu porównywania różnych kredytów wprowadzono do systemu prawnego pojęcie tzw. rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania. RRSO to efektywna stopa oprocentowania kredytu, uwzględniająca wszystkie jego koszty, tak jakby były one oprocentowaniem w stosunku rocznym. Upraszczając, wszystkie koszty kredytu stają się niejako oprocentowaniem. Gdyby jedynym kosztem kredytu były odsetki to RRSO równa by była efektywnemu oprocentowaniu. Natomiast gdy obok odsetek pojawiają się inne koszty, to RRSO ulega podwyższeniu stosownie do wysokości tych kosztów.

Jest to jeden z najważniejszych wskaźników służących do rzeczywistego porównywania konkurencyjnych ofert kredytodawców. Niższe oprocentowanie kredytu nie zawsze gwarantuje (szczególnie w wypadku kredytów udzielanych przez firmy pożyczkowe), że dana oferta jest tańsza od konkurencyjnej, gdyż oprocentowanie może nie być jedynym kosztem kredytu. Należy jednak zauważyć, że RRSO dla przeciętnego konsumenta, w przypadku kredytów zawieranych na czas krótszy niż rok, może być mało czytelna.

O tym zjawisku więcej przeczytać będzie można w podrozdziale 2.4.1 niniejszego poradnika. Sposób wyliczenia RRSO przedstawiony został w załączniku nr 1 do niniejszego Poradnika.

Pożyczkodawcy są obowiązani informować o RRSO dla kredytu konsumenckiego po to, aby konsument mógł stwierdzić, która oferta jest korzystniejsza pod względem ponoszonych kosztów. RRSO wyliczana jest według złożonego wzoru matematycznego podanego w załączniku do ustawy o kredycie konsumenckim, dlatego przeciętny konsument może nie być w stanie samodzielnie zweryfikować poprawności obliczania rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania przez kredytodawcę. W Internecie są dostępne liczne kalkulatory RRSO, których użycie prowadzi jednak do uzyskania różniących się wyników, co może oznaczać, że przynajmniej część z nich nie funkcjonuje prawidłowo. UOKiK zaleca więc ostrożność w korzystaniu z kalkulatorów.

2.4. Rodzaje pożyczek

Rynek pożyczek pozabankowych nie jest jednolity. Pożyczki można podzielić co do zasady na trzy kategorie: „chwilówki”, „tygodniówki”, pożyczki spłacane w ratach miesięcznych.

2.4.1. „Chwilówki”

„Chwilówkami” nazywane są pożyczki udzielane na bardzo krótki okres kredytowania, zwykle na miesiąc lub krócej. Oznacza to, że pożyczka ta nie jest zwracana w ratach, lecz cały kredyt wraz ze wszystkimi kosztami jest spłacany z dołu (jedną wpłatą po zakończeniu umowy).

Przedsiębiorcy oferują zazwyczaj możliwość przedłużenia terminu spłaty takiej pożyczki o podobny okres na jaki jej udzielono. W takim wypadku za opłatą (w wysokości zbliżonej do sumy pierwotnych kosztów) kredytodawca wyznacza nowy termin spłaty. Wniesienie tej opłaty nie obniża kwoty kapitału ani też wcześniej naliczonych kosztów. Oznacza to, że całkowita kwota do zapłaty przez konsumenta nie zostaje pomniejszona. Wedle informacji UOKiK, nawet od 40 do 60 proc. pożyczek udzielanych przez niektórych przedsiębiorców może być w ten sposób prolongowana. Jeśli konsument co miesiąc będzie wносить jedynie opłatę za przedłużenie terminu spłaty to może mieć problem z uregulowaniem tego zobowiązania i wpaść w „spirale długu”.

Przy tego typu pożyczkach z reguły nie są naliczane odsetki, a pożyczkodawcy zarabiają głównie na różnego rodzaju opłatach. Najczęściej stosowane są prowizje i opłaty przygotowawcze. W grupie chwilówek faktyczne RRSO wynosi zwykle kilka tysięcy procent (od około 2000 proc. do 23000 proc.). Taki byłby stosunek kosztów kredytu do kwoty kredytu, gdyby spłata kredytu następowała dopiero po roku i byłby on odnawiany (przedłużany, czyli „rolowany”) na zasadach analogicznych (proporcjonalnych) do pożyczki jednorazowej. Innymi słowy, czynimy założenie, że chwilówka jest odnawiana na tych samych zasadach przez okres roku i za każdym razem kwota odnowionej pożyczki jest równa wysokości raty spłacającej poprzednią pożyczkę.

Przykład 1

„Chwilówka” udzielona na 30 dni, kredyt w kwocie: 500 zł, całkowity koszt kredytu: 150 zł, całkowita kwota do zapłaty: 650 zł, RRSO: 2 333,95 proc.

Przykład 2

„Chwilówka” udzielona na 25 dni, kredyt w kwocie: 500 zł, całkowity koszt kredytu: 150 zł, całkowita kwota do zapłaty: 650 zł, RRSO: 4 508,64 proc.

Jednakże, jeśli porównamy dwie „chwilówki” zawarte na ten sam okres, to RRSO pozwoli na sprawdzenie, która z nich jest tańsza:

Przykład 3

„Chwilówka” udzielona na 30 dni, kredyt w kwocie: 500 zł, całkowity koszt kredytu: 100 zł, całkowita kwota do zapłaty: 600 zł, RRSO: 819,12 proc.

Przykład 4

„Chwilówka” udzielona na 30 dni, kredyt w kwocie: 500 zł, całkowity koszt kredytu: 200 zł, całkowita kwota do zapłaty: 700 zł, RRSO: 5 896,41 proc.

Wskazówka. „Chwilówki” są pożyczkami, których koszty są najwyższe, dlatego korzystać należy z nich jedynie w wyjątkowych sytuacjach. Jeśli konieczne jest zawarcie takiej umowy, najwygodniejszym rozwiązaniem dla konsumenta, który chce przeanalizować różne oferty, będzie porównywanie całkowitej kwoty do zapłaty przy wzięciu pod uwagę czasu na jaki potrzebny jest kredyt.

2.4.2. „Tygodniówki”

„Tygodniówki” to kredyty spłacane w ratach tygodniowych. Najczęściej kredyt taki jest spłacany w ciągu 25-52 tygodni. W tym wypadku praktyką na rynku jest stosowanie różnego rodzaju opłat takich jak odsetki, prowizje, opłaty administracyjne oraz przede wszystkim opłata za obsługę w domu, która zazwyczaj stanowi znaczącą część kosztów kredytu.

Przedsiębiorcy twierdzą, że skorzystanie z tej usługi ma charakter nieobowiązkowy i konsument może zdecydować czy chce z niej skorzystać. Z obserwacji UOKiK wynika jednak, że przeważająca część zawieranych umów zawiera tę opłatę. Wynika to najprawdopodobniej z faktu, że przedstawiciele tych firm w rzeczywistości nie informują o możliwości zawarcia umowy bez skorzystania z tej usługi. Warto także wspomnieć, że niektórzy przedsiębiorcy oferujący „tygodniówki” pobierają też dodatkową opłatę przygotowawczą.

W grupie tygodniówek faktyczna RRSO uwzględniająca koszty usługi dodatkowej wynosi około kilkuset procent (od 270 proc. do 1150 proc.). Problem pobierania opłaty za obsługę w domu przekłada się zatem na wysokość RRSO. Zgodnie z ustawą o kredycie konsumenckim przy wyliczaniu RRSO nie bierze się pod uwagę usług dodatkowych, jeśli skorzystanie z nich nie jest niezbędne do uzyskania pożyczki. Zdaniem UOKiK nieprawidłowe jest podawanie RRSO bez opłaty za obsługę w domu (tj. wedle wyliczeń w poniżej wskazanym przykładzie 2), w sytuacji gdy kredyt faktycznie oferowany jest z obsługą w domu.

Przykład 1

„Tygodniówka” spłacana w 25 ratach tygodniowych, kredyt w kwocie: 1 000 zł, całkowity koszt kredytu: 650 zł, całkowita kwota do zapłaty: 1 650 zł, pojedyncza rata zawierająca opłatę za obsługę w domu: 66 zł, RRSO: 789,13 proc.

Przykład 2

„Tygodniówka” spłacana w 25 ratach tygodniowych, kredyt w kwocie: 1 000 zł, całkowity koszt kredytu bez opłaty za obsługę w domu: 250 zł, całkowita kwota do zapłaty bez opłaty za obsługę w domu: 1 250 zł, pojedyncza rata nie zawierająca opłaty za obsługę w domu: 50 zł, RRSO: 152,30 proc.

Wskazówka. W celu poprawnej oceny kosztów kredytu, konsument powinien przede wszystkim zwracać uwagę na całkowitą kwotę do zapłaty po uprzednim upewnieniu się, że zawiera ona opłatę za obsługę w domu. Jeśli nie chcemy korzystać z tej usługi, to warto zapytać pożyczkodawcę, czy pożyczka może być udzielona bez opcji obsługi w domu. Jeśli nie ma takiej możliwości to trzeba rozważyć zmianę kontrahenta.

2.4.3. Pożyczki spłacane w ratach miesięcznych

Są to pożyczki, w których konsument zobowiązany jest do spłaty zadłużenia w ratach miesięcznych. Długość okresu spłaty znacznie się waha w zależności od przedsiębiorcy (od 3 do 180 miesięcy). Pożyczki długoterminowe (powyżej roku) swoją konstrukcją najbardziej zbliżone są do kredytów bankowych. Przedsiębiorcy stosują zazwyczaj oprocentowanie maksymalne oraz jeszcze jedną opłatę - prowizję, opłatę przygotowawczą albo składkę ubezpieczeniową. Kredyty zawierane na okresy krótsze - podobnie jak chwilówki - zawierają liczne opłaty różnego rodzaju. RRSO w wypadku kredytów zawartych na rok lub dłużej bardzo dobrze nadaje się do porównywania kosztów.

Uwaga! Należy z wielką ostrożnością podchodzić do oferty kredytodawców oferujących kredyty długoterminowe, którzy wymagają uiszczenia jakichkolwiek opłat jeszcze przed zawarciem umowy. Mogą to bowiem być przedsiębiorcy, których głównym źródłem dochodu nie są należności z tytułu udzielonych pożyczek, a jedynie wpłacane przez niedoszłych kredytobiorców opłaty przygotowawcze. Po uiszczeniu takiej opłaty przez konsumenta często zdarza się odmowa udzielenia mu pożyczki. Przedsiębiorca uzasadnia ją brakiem zdolności kredytowej lub nieprzedstawieniem odpowiednich zabezpieczeń. Tego typu przedsiębiorcy kierują swoją ofertę przede wszystkim do osób, którym banki lub SKOK-i odmawiają udzielenia pożyczki.

Wskazówka. Należy pamiętać, że zapewnienia sprzedawcy mogą nie odzwierciedlać postanowień umowy, która powinna być w każdym wypadku przeczytana, a w razie wątpliwości co do jej treści można udać się do instytucji niosących pomoc konsumentom, o których mowa w rozdziale 7.

3. Opłaty z tytułu zaległości w spłacie kredytu

Przedsiębiorcy nie mogą stosować kar umownych za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania pieniężnego. Wynika to z art. 483 kodeksu cywilnego. Oznacza to, że przedsiębiorca nie może tylko z samego faktu nie zapłacenia raty lub całej pożyczki obciążać konsumenta dodatkowymi płatnościami. Nie dotyczy to jednak odsetek od zadłużenia przeterminowanego (inaczej odsetki karne).

Odsetki od zadłużenia przeterminowanego

Są to osobne odsetki naliczane tylko od niezapłaconej w terminie kwoty (np. od jednej raty), niezależne od odsetek od kapitału kredytu będących wynagrodzeniem za udzielenie kredytu. Pożyczkodawca może naliczać odsetki karne zawsze jeśli nastąpiło opóźnienie płatności. Wysokość oprocentowania powinna być określona w umowie o kredyt konsumencki.

Opłaty za czynności windykacyjne

Przedsiębiorca może pobierać także tzw. opłaty za czynności windykacyjne, które mogą być naliczane np. w przypadku wysłania przez pożyczkodawcę pisma wzywającego do zapłaty zaległego zadłużenia (zwane monitem/upomnieniem/wezwaniem do zapłaty), wykonania telefonu lub wizyty przedstawiciela pożyczkodawcy. Nie oznacza to jednak, że opłaty te mogą być naliczane w sposób dowolny. Warunki te powinny być w sposób przejrzysty wskazane w umowie. Windykacja nie może stanowić dodatkowego źródła dochodu dla przedsiębiorcy.

Brak wskazania procedur windykacyjnych

Na podstawie wyroków Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów prowadzony jest rejestr niedozwolonych postanowień umownych. Jeśli jakieś postanowienie zostanie wpisane do rejestru to żaden przedsiębiorca nie może go stosować. Do rejestru postanowień niedozwolonych została wpisana między innymi klauzula 1796. Zakwestionowane postanowienie przewidywało wielokrotne opłaty za większość czynności windykacyjnych. Opłaty naliczano za telefoniczne upomnienie klienta i wyjazd interwencyjny do klienta oraz wszystkie pisma windykacyjne jakie otrzymywał konsument, a jednocześnie w umowie nie określono ile takich czynności i w jakim czasie przedsiębiorca mógł przeprowadzić. Konsument nie mógł zatem wiedzieć w jakiej wysokości poniesie finalne koszty. Stosowanie tak sformułowanego postanowienia jest więc zabronione.

Opłaty za monit windykacyjny

Opłata za monit windykacyjny powinna odpowiadać kosztom rzeczywiście poniesionym przez przedsiębiorcę, który powinien dążyć do minimalizacji tych kosztów i nie powinien bezzasadnie obciążać nimi konsumentów w nadmiernej wysokości. Wysokość opłat za upomnienia nie może być uzależniana od tego czy jest to pierwszy czy kolejny monit, gdyż wykonywane czynności są takie same, a więc koszty nie rosną. Klauzule nr 3569, 3852 oraz 4090 przewidują, że wysokość opłaty za monit nie powinna przekraczać 20 złotych. Zgodnie z klauzulą wpisaną do rejestru pod nr. 978 niedozwolonym postanowieniem umownym jest takie, które zastrzega opłatę w wysokości 100 zł „za wizytę windykatorów w związku z brakiem spłaty 2 rat”.

Uwaga! Jeśli podejrzewamy, że dane postanowienie może mieć charakter niedozwolonego postanowienia umownego, to możemy poradzić się jednej z instytucji niosącej pomoc konsumentom (patrz rozdział 7).

Istnieje także możliwość przeprowadzenia tzw. kontroli incydentalnej. W takiej sytuacji konsument powinien wystąpić z powództwem do sądu powszechnego, który na jego wniosek dokonuje kontroli konkretnej treści umowy i konkretnej sytuacji między jej stronami. Jeśli sąd uzna dane postanowienie za niedozwolone, to nie będzie ono obowiązywać między stronami. Pomocy w złożeniu pozwu może udzielić miejski lub powiatowy rzecznik konsumentów lub organizacja konsumencka.

4. Obowiązki informacyjne kredytodawcy

Celem wprowadzenia ustawy o kredycie konsumenckim było zapewnienie konsumentowi dostępu do istotnych, rzetelnych i przedstawionych w jasny sposób informacji, tak by mógł on porównać liczne oferty różnych kredytodawców i spośród nich wybrać tę, która najbardziej odpowiada jego potrzebom. W celu realizacji tego założenia w całej Unii Europejskiej wprowadzono ujednolicony wzór formularza informacyjnego, a także określono jakie informacje powinny znaleźć się w umowie o kredyt konsumencki.

Wzór formularza informacyjnego stanowi załącznik do ww. ustawy. Obowiązek prawidłowego wypełnienia formularza nałożono na kredytodawców lub pośredników kredytowych. Formularz wręczany jest konsumentom jeszcze przed zawarciem umowy. Zgodnie z założeniem konsument powinien móc np. zebrać formularze od kilku przedsiębiorców, porównać je i wybrać najlepszą ofertę. Wzór formularza prezentowany jest w załączniku nr 2 do niniejszego Poradnika.

Zarówno w umowie jak i formularzu winny się znaleźć informacje o:

- a) stopie oprocentowania kredytu (oraz warunkach jej zmiany),
- b) innych kosztach, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt konsumencki, w szczególności odsetkach, opłatach, prowizjach, marżach oraz kosztach usług dodatkowych, jeżeli są znane kredytodawcy (oraz warunki na jakich koszty te mogą ulec zmianie);
- c) obowiązku zawarcia umowy dodatkowej jeśli taki występuje, w szczególności umowy ubezpieczenia,
- d) całkowitej kwocie kredytu,
- e) rzeczywistej rocznej stopie oprocentowania,
- f) całkowitej kwocie do zapłaty przez konsumenta,
- g) stopie oprocentowania zadłużenia przeterminowanego (oraz warunkach jej zmiany),
- h) ewentualnych innych opłatach z tytułu zaległości w spłacie kredytu,

- f) kolejności zaliczania rat kredytu konsumenckiego na poczet należności kredytodawcy.

Przedsiębiorcy często wskazują jedynie sposób ustalenia stopy oprocentowania kapitału lub zadłużenia przeterminowanego, a nie jej wysokość wyrażoną w procentach. Wynika to z faktu, że wysokość tych stóp określona jest na poziomie oprocentowania maksymalnego, a przedsiębiorcy uważają, że wystarczy wskazać sposób liczenia tego oprocentowania przedstawiony w kodeksie cywilnym. Zdaniem UOKiK, konsument nie powinien być zmuszony do samodzielnego szukania informacji o wysokości oprocentowania, te muszą znajdować się już w umowie.

Specyficzna sytuacja następuje, jeśli w umowie nie ma postanowienia ustanawiającego konkretną opłatę, której zapłaty żąda pożyczkodawca. Jeśli konieczność ponoszenia tej opłaty nie została ustanowiona w inny sposób niż w umowie o kredyt konsumencki, to konsument w ogóle nie musi jej ponosić.

Zdarza się też, że konsument w ogóle nie jest informowany lub informowany jest błędnie o wysokości całkowitej kwoty do zapłaty lub RRSO. Jak już wyżej wspomniano parametry te pozwalają konsumentowi na szybkie ocenienie ekonomicznej opłacalności danej oferty.

Umowa o kredyt konsumencki powinna zawierać regulację dotyczącą kolejności zaliczania rat kredytu konsumenckiego na poczet należności kredytodawcy. Zgodnie z ogólną dyspozycją zawartą w 451 § 1 zdanie drugie kodeksu cywilnego, to wierzyciel decyduje o tym jaka część zadłużenia (kapitał czy też należności uboczne np. odsetki, opłaty, odsetki karne) zostanie najpierw umorzona na skutek dokonania zapłaty przez dłużnika. Wierzyciel może tego wyboru dokonać już po dokonaniu wpłaty przez dłużnika. Ustawa o kredycie konsumenckim wprowadza zatem w tym zakresie pewne ograniczenie - kredytodawca musi wskazać sposób zaliczania rat już w umowie kredytu. Tym samym konsument wie jak zostaną rozdysponowane wpłacone przez niego pieniądze i czy po dokonaniu wpłat kwota kapitału zostanie pomniejszona.

Konsument ma prawo, bez podania przyczyny, do odstąpienia od umowy o kredyt konsumencki w terminie 14 dni od dnia zawarcia umowy. Konsument nie ponosi kosztów związanych z odstąpieniem od umowy o kredyt konsumencki, z wyjątkiem odsetek za okres od dnia wypłaty kredytu do dnia spłaty kredytu. W celu ułatwienia wyliczenia kwoty jaką trzeba zwrócić ustawodawca nakazał by w umowie kredytu podawać odsetki należne w stosunku dziennym w wypadku odstąpienia od umowy.

Ustawa o kredycie konsumenckim przewiduje szczególne sankcje w razie niewypełnienia przez kredytodawcę wyżej wymienionych obowiązków informacyjnych w umowie (nie dotyczy to formularza informacyjnego). Najdotkliwsza dla kredytodawców jest tzw. sankcja kredytu darmowego, która powoduje spłatę kredytu przez konsumenta bez odsetek i innych kosztów. W takim wypadku konsument powinien złożyć kredytodawcy odpowiednie oświadczenie o chęci skorzystania z tego prawa. Jeśli kredytodawca odmówi uznania uprawnienia konsumenta, to ten powinien oddać sprawę do sądu, przy ewentualnej pomocy rzecznika konsumentów. Konsument, jeśli nie dysponuje wyrokiem sądowym, nie powinien samodzielnie odmawiać spłaty części kredytu, gdyż może narazić się na konieczność zapłaty odsetek karnych.

Niezależnie od powyższego, jeśli wystąpi któraś z wyżej opisanych sytuacji, zarówno w wypadku umowy o kredyt konsumencki jak i formularza informacyjnego, to może to oznaczać, że kredytodawca stosuje niezgodne z prawem praktyki. Warto w takiej sytuacji zastanowić się nad wyborem innego kontrahenta. Można także poinformować o takiej sytuacji UOKiK, gdyż Prezes Urzędu posiada kompetencje do sprawdzenia czy taka praktyka narusza zbiorowe interes konsumentów.

5. Koszty odstąpienia od umowy

Ustawa o kredycie konsumenckim umożliwia konsumentowi odstąpienie od umowy w terminie 14 dni od jej dnia zawarcia bez konieczności podawania przyczyny. Kredytodawca lub pośrednik kredytowy zobowiązani są do wręczenia konsumentowi wzoru odstąpienia od umowy o kredyt konsumencki przy jej zawarciu. Termin odstąpienia będzie zachowany jeśli przed jego upływem konsument wyśle oświadczenie na wskazany adres (w celach dowodowych - najlepiej listem poleconym za potwierdzeniem odbioru).

W sytuacji skorzystania z prawa odstąpienia od umowy wszystkie opłaty są zwracane kredytobiorcy, a jedyny koszt jaki trzeba ponieść to oprocentowanie za okres, w którym konsument faktycznie korzystał z kredytu. Ustawa umożliwia zatem wycofanie się z pochośnie podjętej decyzji, ale nie zdejmuje z konsumenta całkowicie odpowiedzialności za jej podjęcie.

Uwaga! Przedsiębiorca nie może zatem obciążyć konsumenta, poza odsetkami za okres korzystania z pożyczki, żadnymi opłatami za odstąpienie od umowy. Dotyczy to zarówno opłat naliczonych przy otrzymaniu kredytu jak i nowych opłat specjalnie przewidzianych na wypadek odstąpienia.

Po dokonaniu odstąpienia konsument powinien zwrócić niezwłocznie, nie później niż w terminie 30 dni, kredytodawcy kwotę udostępnionego kredytu wraz z odsetkami. Odstąpienie od umowy ma moc wsteczną, powodując nie tyle wygaśnięcie umowy, ale powrót do stanu jaki istniał przed jej zawarciem. Zdaniem UOKiK nie można uzależniać skuteczności odstąpienia od umowy pożyczki od zwrotu przez konsumenta kwoty pożyczki oraz odsetek. Takie działanie prowadziłoby do ograniczenia uprawnień konsumenta i byłoby niezgodne z art. 47 ustawy o kredycie konsumenckim („Postanowienia umowne nie mogą wyłączać ani ograniczać uprawnień konsumenta przewidzianych w ustawie. W takich przypadkach stosuje się przepisy ustawy.”). Oznacza to, że jeśli konsument nie zwróci kredytu w ciągu 30 dni to umowa kredytu nie zostaje wznowiona. Jednakże konsument naraża się w tym wypadku na poniesienie odpowiedzialności cywilnej (zapłatę odszkodowania) i proces przed sądem.

6. Wcześniejsza spłata kredytu

Ustawa o kredycie konsumenckim pozwala spłacić kredyt konsumencki przed terminem, na jaki została zawarta umowa - w całości albo w dowolnej części. Kredytodawca nie może uzależnić wcześniejszej spłaty kredytu od poinformowania go przez konsumenta o takim zamiarze.

W wypadku wcześniejszej spłaty kredytu konsumentowi przysługuje zwrot niektórych poniesionych kosztów. Redukcji powinien ulec całkowity koszt kredytu o te koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, chociażby konsument poniósł je przed tą spłatą. Oznacza to, że konsument nie musi spłacać odsetek za okres po całkowitej spłacie kredytu. Nie powinny być naliczane także inne opłaty, których wysokość uzależniona jest od okresu trwania kredytu np. opłata za obsługę w domu, gdyż wraz ze skróceniem okresu kredytu spada ilość wizyt u konsumenta.

Prowizja może być zastrzeżona w umowie, pod warunkiem, że spłata przypada na okres, w którym stopa oprocentowania kredytu jest stała, a kwota spłacanego w okresie dwunastu kolejnych miesięcy kredytu jest wyższa niż trzykrotność przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw (ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”) z grudnia roku poprzedzającego rok spłaty kredytu. W grudniu 2012 roku wynagrodzenie to wynosiło 4 111,69 złotych, a jego trzykrotność 12 335,07 złotych. Należy zauważyć, że kredyty w firmach pożyczkowych nie są zazwyczaj zawierane na tak wysokie kwoty, a więc prowizja nie będzie mogła być naliczana.

Wysokość prowizji nie może przekraczać:

- a) 1 procenta spłacanej części kredytu, jeżeli okres między datą wcześniejszej spłaty kredytu a przewidzianym w umowie terminem spłaty całego zobowiązania przekracza jeden rok,
- b) 0,5 procenta spłacanej części kredytu, jeżeli okres między datą wcześniejszej spłaty kredytu a przewidzianym w umowie terminem spłaty całego zobowiązania nie przekracza jednego roku.

Ponadto prowizja nie może być wyższa niż:

- a) wysokość odsetek, które konsument byłby zobowiązany zapłacić w okresie między spłatą kredytu przed terminem, a przewidzianym w umowie terminem jej zakończenia,
- b) bezpośrednie koszty kredytodawcy związane z tą spłatą.

Kredytodawca jest zobowiązany do rozliczenia z konsumentem kredytu w terminie 14 dni od dnia dokonania wcześniejszej spłaty kredytu w całości.

Przykład 1

Jan Kowalski zawarł 1 stycznia 2013 roku umowę kredytu konsumenckiego na kwotę 20 000 tysięcy złotych i okres 2 lat. Kredyt spłacany był w ratach malejących i z niezwykle korzystnym stałym oprocentowaniem w wysokości 0,1 procent przez cały okres kredytu. W umowie kredytu zastrzeżono możliwość pobrania prowizji za wcześniejszą spłatę.

Janowi Kowalskiemu, po zapłacie dwóch rat, do spłaty pozostało 17 500 złotych oraz stosowne odsetki. W dniu 1 marca 2013 roku (a więc do końca okresu spłaty pozostało jeszcze 22 miesiące) Jan Kowalski dokonał spłaty kredytu.

W takim wypadku, przy zastosowaniu zasad wynikających z ustawy o kredycie konsumenckim:

- *Naliczenie prowizji było w tym przypadku możliwe gdyż spłacana kwota (17 500 zł) była większa niż 12 335,07 złotych, która to kwota stanowiła trzykrotność przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw z grudnia 2012 roku ($3 \cdot 4\,111,69$ złotych);*
- *Bazą do wyliczenia prowizji jest 1 procent spłacanej części kredytu tj. 175 złotych ($17\,500 \text{ złotych} \cdot 1 \text{ proc.}$), gdyż okres między datą spłaty kredytu a terminem spłaty kredytu przekracza jeden rok (okres ten wynosił 22 miesiące).*
- *Ponieważ koszt Kredytodawcy związany ze spłatą był większy niż 1 proc., to nie należy ich brać pod uwagę.*

Innym ograniczeniem jest brak możliwości pobrania prowizji ponad wysokość odsetek, które konsument byłby zobowiązany zapłacić w okresie między spłatą kredytu przed terminem, a uzgodnionym terminem zakończenia umowy, a te po zsumowaniu wynosiłyby tylko 17,58 złotych.

Podsumowując, po zastosowaniu powyższych reguł prowizja może wynieść maksymalnie 17,58 złotych.

7. Instytucje udzielające pomocy konsumentom

Rzecznicy konsumentów

W przypadku kłopotu z kredytem konsumenckim należy zwrócić się do właściwego miejscowo miejskiego bądź powiatowego rzecznika konsumentów do zadań którego należy m.in. zapewnienie bezpłatnego poradnictwa konsumenckiego i informacji prawnej w zakresie ochrony interesów konsumentów. W razie potrzeby rzecznik może również wystąpić w naszej sprawie do przedsiębiorcy. Informacji o siedzibie rzecznika konsumentów należy poszukać w najbliższym starostwie powiatowym lub w urzędzie miasta. Adresy i telefony wszystkich rzeczników, a także szczegółowe informacje można również znaleźć na stronie: www.uokik.gov.pl/rzecznicy_konsumentow.php

Federacja Konsumentów

W razie problemów z kredytem konsumenckim możemy się także zwrócić - osobiście lub telefonicznie - do jednego z klubów Federacji, które znajdują się w 44 miastach na terenie całej Polski. Adresy i telefony wszystkich biur Federacji, a także szczegółowe informacje można znaleźć na stronie: www.federajakonsumentow.org.pl.

Ponadto funkcjonuje bezpłatna infolinia, prowadzona przez Federację Konsumentów, w ramach której dyżurujący prawnicy udzielają porad:

- telefon: 800 007 707 (od poniedziałku do piątku w godz. 9:00-17:00)
- e-mail: porady_prawne@federacja-konsumentow.org.pl.

Stowarzyszenie Konsumentów Polskich

Z zapytaniami można również zwrócić się do prowadzonego przez Stowarzyszenie Konsumentów Polskich, Konsumenckiego Centrum E-porad, które w ramach projektu finansowanego ze środków Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, udziela drogą elektroniczną bezpłatnych porad prawnych konsumentom pod adresem: porady@dlakonsumentow.pl.

Informacje przydatne dla konsumentów

Więcej informacji na temat kredytu konsumenckiego oraz firm pożyczkowych można uzyskać na stronach internetowych:

- a) <http://www.zanim-podpiszesz.pl/> - strona akcji społecznej „Nie daj się nabrać.

Sprawdź, zanim podpiszesz”. Celem akcji jest zwrócenie uwagi na ryzyka związane z zawieraniem umów finansowych oraz z korzystaniem z usług finansowych, które nie podlegają szczególnemu nadzorowi państwa. Jest ona współorganizowana przez siedem instytucji publicznych: Bankowy Fundusz Gwarancyjny, Komisję Nadzoru Finansowego, Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Sprawiedliwości, Narodowy Bank Polski, Policję oraz Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

b) http://uokik.gov.pl/faq_kredyty_pozyczki_lokaty.php - dział na stronie internetowej Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zawierający odpowiedzi na najczęściej zadawane przez konsumentów pytania w zakresie kredytów i pożyczek.

c) http://www.uokik.gov.pl/aktualnosci.php?news_id=10153 - strona internetowa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów prezentująca sposoby na problemy z nadmiernym zadłużeniem (na stronie dostępna publikacja: „Życie w kredycie - Przewodnik nie tylko dla zadłużonych”).

ZAŁĄCZNIK Nr 1

WZÓR OBLICZANIA RZECZYWISTEJ ROCZNEJ STOPY OPROCENTOWANIA

1. Rzeczywistą roczną stopę oprocentowania stanowiącą całkowity koszt kredytu ponoszony przez konsumenta, wyrażony jako wartość procentowa całkowitej kwoty kredytu w stosunku rocznym, kredytodawca lub pośrednik kredytowy, oblicza zgodnie z następującym wzorem matematycznym:

$$\sum_{k=1}^m C_k (1+X)^{-t_k} = \sum_{l=1}^{m'} D_l (1+X)^{-S_l}$$

2. Poszczególne litery i symbole użyte we wzorze oznaczają:

- X - rzeczywistą roczną stopę oprocentowania;
- m - numer kolejny ostatniej wypłaty raty kredytu;
- k - numer kolejny wypłaty, zatem $1 \leq k \leq m$;
- C_k - kwotę wypłaty k;
- t_k - okres, wyrażony w latach lub ułamkach lat, między dniem pierwszej wypłaty a dniem każdej kolejnej wypłaty, zatem $t_1 = 0$;
- m' - numer kolejny ostatniej spłaty lub wnoszonych opłat;
- l - numer kolejny spłaty lub wnoszonych opłat;
- D_l - kwotę spłaty lub wnoszonych opłat;
- S_l - okres, wyrażony w latach lub ułamkach lat, między dniem pierwszej wypłaty a dniem każdej spłaty lub wniesienia opłat.

3. W celu obliczenia rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania przyjmuje się następujące założenia:

- 1) umowa o kredyt będzie obowiązywać przez czas, na który została zawarta oraz że kredytodawca i konsument wypełnią zobowiązania wynikające z umowy o kredyt w terminach określonych w tej umowie;
- 2) kwoty wypłacane i spłacane przez strony umowy o kredyt konsumencki nie muszą być równe ani nie muszą być płacone w równych odstępach czasu;
- 3) datą początkową będzie data pierwszej wypłaty raty kredytu;
- 4) odstępy czasu między datami używanymi w obliczeniach wyrażone będą w latach lub w ułamkach roku, przy czym rok liczy 365 dni, a w przypadku lat przestępnych 366 dni, 52 tygodnie lub dwanaście równych miesięcy. Przyjmuje się, że równy miesiąc ma 30,41666 dni;
- 5) wynik obliczeń podaje się z dokładnością do co najmniej jednego miejsca po przecinku, przy czym jeżeli cyfra występująca po wybranym przez obliczającego miejscu po przecinku jest mniejsza niż 5, cyfrę tę pomija się, gdy zaś jest większa albo równa 5, cyfrę poprzedzającą zwiększa się o 1;
- 6) równanie to może być zapisane w postaci jednej sumy z wykorzystaniem koncepcji przepływów (A_k), które mogą być dodatnie lub ujemne - zapłacone lub otrzymane w okresach 1 do k, wyrażonych w latach.

$$S = \sum_{k=1}^n A_k (1+X)^{-t_k}$$

gdzie:

- S - oznacza bieżące saldo przepływów. Jeżeli celem jest zachowanie równoważności przepływów, wartość ta będzie równa 0.

4. W celu obliczania rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania przyjmuje się następujące założenia dodatkowe:

- 1) jeżeli umowa o kredyt daje konsumentowi swobodę dokonywania wypłat, przyjmuje się, że całkowita kwota kredytu została wypłacona od razu i w całości;
- 2) jeżeli umowa o kredyt daje konsumentowi zasadniczo swobodę dokonywania wypłat, ale przewidując różne sposoby dokonywania tych wypłat, wprowadza ograniczenia kwotowe lub czasowe dotyczące kredytu, przyjmuje się, że kwota kredytu została wypłacona w najwcześniejszym przewidzianym w umowie terminie i zgodnie z tymi limitami wypłat;
- 3) jeżeli umowa o kredyt przewiduje różne sposoby dokonywania wypłat z zastosowaniem różnych opłat lub różnych stóp oprocentowania kredytu, przyjmuje się, że całkowita kwota kredytu jest wypłacana z zastosowaniem najwyższej możliwej opłaty i stopy oprocentowania kredytu mających zastosowanie do najbardziej rozpowszechnionych mechanizmów dokonywania wypłat w danym rodzaju umowy o kredyt;
- 4) w przypadku kredytu w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym przyjmuje się, że całkowita kwota kredytu została wypłacona w całości i na cały okres obowiązywania umowy o kredyt. Jeżeli okres, na jaki udzielono kredytu w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym, nie jest znany, obliczenia rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania dokonuje się przy założeniu, że czas trwania kredytu wynosi trzy miesiące;
- 5) w przypadku kredytu, innego niż w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym, podlegającego pełnej spłacie w ciągu jakiegoś okresu lub po jego zakończeniu i w ramach którego, po dokonaniu spłaty, istnieje możliwość dokonania ponownej wypłaty, gdy umowa o kredyt ten zawarta została na czas nieokreślony, zakłada się, że:
 - a) kredytu udziela się na okres jednego roku, począwszy od dnia pierwszej wypłaty, i płatność końcowa dokonana przez konsumenta pokrywa ewentualny kapitał pozostający do spłaty, ewentualne odsetki i inne opłaty,
 - b) kapitał spłacany jest przez konsumenta w równych płatnościach miesięcznych, przy czym pierwsza płatność dokonywana jest po upływie miesiąca od daty pierwszej wypłaty. Jednakże w przypadkach gdy spłata kapitału musi nastąpić w całości, w jednej płatności, w ramach każdorazowego okresu płatności, zakłada się, że kolejne wypłaty i spłaty całego kapitału przez konsumenta następują w okresie jednego roku. Odsetki i inne opłaty stosuje się odpowiednio do tych wypłat i spłat kapitału oraz zgodnie z ustaleniami umowy o kredyt;
- 6) w przypadku umowy o kredyt inny niż kredyty, o których mowa w pkt 4 i 5:
 - a) jeżeli nie można ustalić terminu lub kwoty spłaty kapitału, do której zobowiązany jest konsument, zakłada się, że spłaty dokonano w najwcześniejszym terminie przewidzianym w umowie o kredyt z zastosowaniem najniższej kwoty przewidzianej w umowie o kredyt,
 - b) jeżeli data zawarcia umowy o kredyt nie jest znana, zakłada się, że dzień pierwszej wypłaty to dzień ustalony na podstawie najmniejszego odstępu czasu między tym dniem a dniem pierwszej płatności, do której zobowiązany jest konsument;
- 7) jeżeli na podstawie umowy o kredyt lub założeń określonych w pkt 4-6 nie można ustalić terminu lub kwoty płatności, do której zobowiązany jest konsument, zakłada się, że płatności dokonano zgodnie z terminami i warunkami wymaganymi przez kredytodawcę, a jeżeli te nie są znane, zakłada się, że:
 - a) odsetki podlegają zapłacie wraz ze spłatą kapitału,
 - b) opłata inna niż odsetki wyrażona w pojedynczej kwocie podlega zapłacie w dniu zawarcia umowy o kredyt,
 - c) opłaty inne niż odsetki wyrażone jako szereg płatności podlegają zapłacie w regularnych odstępach czasu, począwszy od dnia pierwszej spłaty kapitału, przy czym w przypadku gdy kwoty takich płatności nie są znane, zakłada się, że kwoty te są jednakowe,

- d) płatność końcowa pokrywa ewentualny kapitał pozostający do spłaty, ewentualne odsetki i inne opłaty;
- 8) jeżeli maksymalny pułap kredytu nie został ustalony, przyjmuje się, że wynosi on w walucie polskiej równowartość 1.500 euro, ustaloną z zastosowaniem średniego kursu tej waluty ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski z dnia obliczania rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania;
- 9) jeżeli dla danego okresu lub dla danej kwoty oferuje się różne stopy oprocentowania kredytu i różną wysokość opłat, za stopę oprocentowania kredytu i opłaty w całym okresie obowiązywania umowy o kredyt przyjmuje się najwyższą stopę i najwyższe opłaty;
- 10) w przypadku umów o kredyt konsumencki, w których ustalono stałą stopę oprocentowania kredytu w odniesieniu do początkowego okresu, na koniec którego ustala się nową stopę oprocentowania, która następnie jest okresowo zmieniana zgodnie z uzgodnionym wskaźnikiem, rzeczywistą roczną stopę oprocentowania oblicza się na podstawie założenia, że po zakończeniu okresu, w którym obowiązuje stała stopa oprocentowania kredytu, stopa oprocentowania kredytu jest taka sama jak w chwili obliczania rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania i opiera się na obowiązującej w tym czasie wartości uzgodnionego wskaźnika.

ZAŁĄCZNIK Nr 2

FORMULARZ INFORMACYJNY DOTYCZĄCY KREDYTU KONSUMENCKIEGO

1. Imię, nazwisko (nazwa) i adres (siedziba) kredytodawcy lub pośrednika kredytowego

Kredytodawca:

Dane identyfikacyjne:

(Adres, z którego ma korzystać konsument)

Adres:

(siedziba)

Numer telefonu:

(informacja ta ma charakter opcjonalny)

Adres poczty elektronicznej:

(informacja ta ma charakter opcjonalny)

Numer faksu:

(informacja ta ma charakter opcjonalny)

Adres strony internetowej:

(informacja ta ma charakter opcjonalny)

Pośrednik kredytowy:*

Dane identyfikacyjne:

(Adres, z którego ma korzystać konsument)

Adres:

(siedziba)

Numer telefonu:

(informacja ta ma charakter opcjonalny)

Adres poczty elektronicznej:

(informacja ta ma charakter opcjonalny)

Numer faksu:

(informacja ta ma charakter opcjonalny)

Adres strony internetowej:

(informacja ta ma charakter opcjonalny)

2. Opis głównych cech kredytu

Rodzaj kredytu

Całkowita kwota kredytu

Suma wszystkich środków pieniężnych,
które zostaną Panu/Pani udostępnione

Terminy i sposób wypłaty kredytu

W jaki sposób i w jakim terminie otrzyma
Pan/Pani środki pieniężne

Czas obowiązywania umowy

- będzie Pan/Pani musiał/a dokonać spłaty na
następujących warunkach:

- kwota, liczba i częstotliwość płatności rat
kredytu konsumenckiego:
- odsetki lub opłaty będą podlegać spłacie w
następujący sposób:

Zasady i terminy spłaty kredytu

Całkowita kwota do zapłaty przez konsumenta

Jest to suma wszystkich środków
pieniężnych, które kredytodawca
udostępnia Panu/Pani oraz wszelkie koszty,
które zobowiązany/a będzie Pan/Pani

(suma całkowitego kosztu kredytu i całkowitej
kwoty kredytu)

ponieść w związku z umową o kredyt

Kredyt wiązany lub w formie odroczonej płatności*

- opis towaru lub usługi:
- cena:

Wymagane zabezpieczenia kredytu*

Zabezpieczenie jakie będzie Pan/Pani musiał/a przedstawić w związku z umową o kredyt - rodzaj zabezpieczenia kredytu:

Informacja czy umowa o kredyt przewiduje gwarancję spłaty całkowitej kwoty kredytu wypłaconej na jej podstawie*

Jeżeli zgodnie z postanowieniami umowy o kredyt, płatności dokonywane przez Pana/Panią nie są zaliczane do spłaty całkowitej kwoty kredytu, ale będą wykorzystywane do zgromadzenia kapitału przez okresy i na zasadach określonych w umowie o kredyt lub w umowie dodatkowej, to umowa o kredyt nie przewiduje gwarancji spłaty całkowitej kwoty kredytu wypłaconej na jej podstawie

3. Koszty kredytu

Stopa oprocentowania kredytu oraz warunki jej zmiany

- stopa oprocentowania kredytu:
- stopa stała lub zmienna z podaniem stopy referencyjnej mającej zastosowanie do pierwotnej stopy oprocentowania:
- wszystkie stosowane stopy procentowe w czasie obowiązywania umowy:
(Jeżeli umowa o kredyt przewiduje różne stopy oprocentowania w danych okresach obowiązywania umowy)

Rzeczywista roczna stopa oprocentowania

Jest to całkowity koszt kredytu ponoszony przez konsumenta, wyrażony jako wartość procentowa całkowitej kwoty kredytu w stosunku rocznym przedstawiona aby pomóc Panu/Pani w porównaniu oferowanych kredytów

- rzeczywista roczna stopa oprocentowania:
- reprezentatywny przykład:
- założenia przyjęte do obliczenia rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania:

Obowiązek zawarcia umowy dodatkowej

Do uzyskania kredytu konieczne jest zawarcie przez Pana/Panią umowy dodatkowej, w szczególności umowy ubezpieczenia lub innej umowy

- obowiązek zawarcia umowy dodatkowej, w szczególności umowy ubezpieczenia: Tak/nie
- rodzaj ubezpieczenia oraz jego koszt:
- obowiązek skorzystania z usługi dodatkowej: Tak/nie
- rodzaj usługi dodatkowej oraz jej koszt:

Koszty, które zobowiązany/a będzie Pan/Pani ponieść w związku z umową o kredyt*

Koszty prowadzenia jednego lub kilku

rachunków w celu dokonywania wpłat i wypłat środków pieniężnych*
Koszty korzystania z kart kredytowych*
Inne koszty, które konsument zobowiązany jest ponieść w związku z umową*
Warunki, na jakich koszty związane z umową o kredyt mogą ulegać zmianie*
Opłaty notarialne*

Skutek braku płatności

Skutki braku płatności mogą być dla Pana/Pani następujące:

- w przypadku braku lub opóźnienia płatności może Pan/Pani zostać obciążony/a następującymi opłatami:
- stopa oprocentowania zadłużenia przeterminowanego:

4. Inne ważne informacje:

Odstąpienie od umowy

W terminie 14 dni od dnia zawarcia umowy ma Pan/Pani prawo do odstąpienia od umowy: Tak/nie

Splata kredytu przed terminem określonym w umowie

Ma Pan/Pani prawo w każdym czasie do spłaty całości lub części kredytu przed terminem określonym w umowie

Uprawnienie kredytodawcy do zastrzeżenia prowizji za spłatę kredytu przed terminem*

W przypadku spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie poniesie Pan/Pani następujące koszty:

Sprawdzenie w bazie danych

Jeżeli kredytodawca odmówi Panu/Pani udzielenia kredytu konsumenckiego na podstawie informacji zawartych w bazie danych kredytodawca niezwłocznie zobowiązany jest przekazać Panu/Pani bezpłatną informację o wynikach tego sprawdzenia oraz wskazać bazę danych, w której tego sprawdzenia dokonano

Został/a Pan/Pani sprawdzony/a w bazie danych:

Prawo do otrzymania projektu umowy o kredyt

Ma Pan/Pani prawo do otrzymania, na wniosek, bezpłatnego projektu umowy o kredyt konsumencki, jeżeli w ocenie kredytodawcy spełnia Pan/Pani warunki do udzielenia kredytu konsumenckiego

Ma Pan/Pani prawo do bezpłatnego otrzymania egzemplarza projektu umowy o kredyt

Czas obowiązywania formularza*

Niniejsza informacja zachowuje ważność od do

5. Dodatkowe informacje podawane w przypadku sprzedaży usług finansowych na odległość

a) dane kredytodawcy

Kredytodawca:*

Dane identyfikacyjne:

(Adres, z którego ma korzystać konsument)

Adres:

(siedziba)
Numer telefonu:
(informacja ta ma charakter opcjonalny)
Adres poczty elektronicznej:
(informacja ta ma charakter opcjonalny)
Numer faksu:
(informacja ta ma charakter opcjonalny)
Adres strony internetowej:
(informacja ta ma charakter opcjonalny)

Rejestr*

(Wskazanie organu, który zarejestrował działalność kredytodawcy wraz z podaniem numeru w tym rejestrze)

Organ nadzoru*

b) dane dotyczące umowy

- ma Pan/Pani prawo do odstąpienia od umowy:
Tak/nie
- sposób odstąpienia od umowy:
- termin:
- skutki:

Odstąpienie od umowy*

Wybór prawa właściwego*

Do zawartej z Panem/Panią umowy o kredyt będzie miało zastosowanie prawo:

Postanowienie umowy dotyczące wyboru prawa właściwego*

Wskazanie właściwego postanowienia umowy:

Język umowy*

Za Pana/Pani zgodą w okresie obowiązywania umowy o kredyt zamierzamy się z Panem/Panią porozumiewać w języku:

c) dane dotyczące odwołań

- przysługuje Panu/Pani prawo korzystania z pozasądowego rozstrzygania sporów:
Tak/nie

Pozasądowe rozstrzyganie sporów

- zasady dostępu do procedury pozasądowego rozstrzygania sporów

* Kredytodawca lub pośrednik kredytowy wypełnia odpowiednie pole, w przypadku gdy informacja dotyczy danego kredytu, lub wskazuje, że dana informacja tego rodzaju kredytu nie dotyczy.